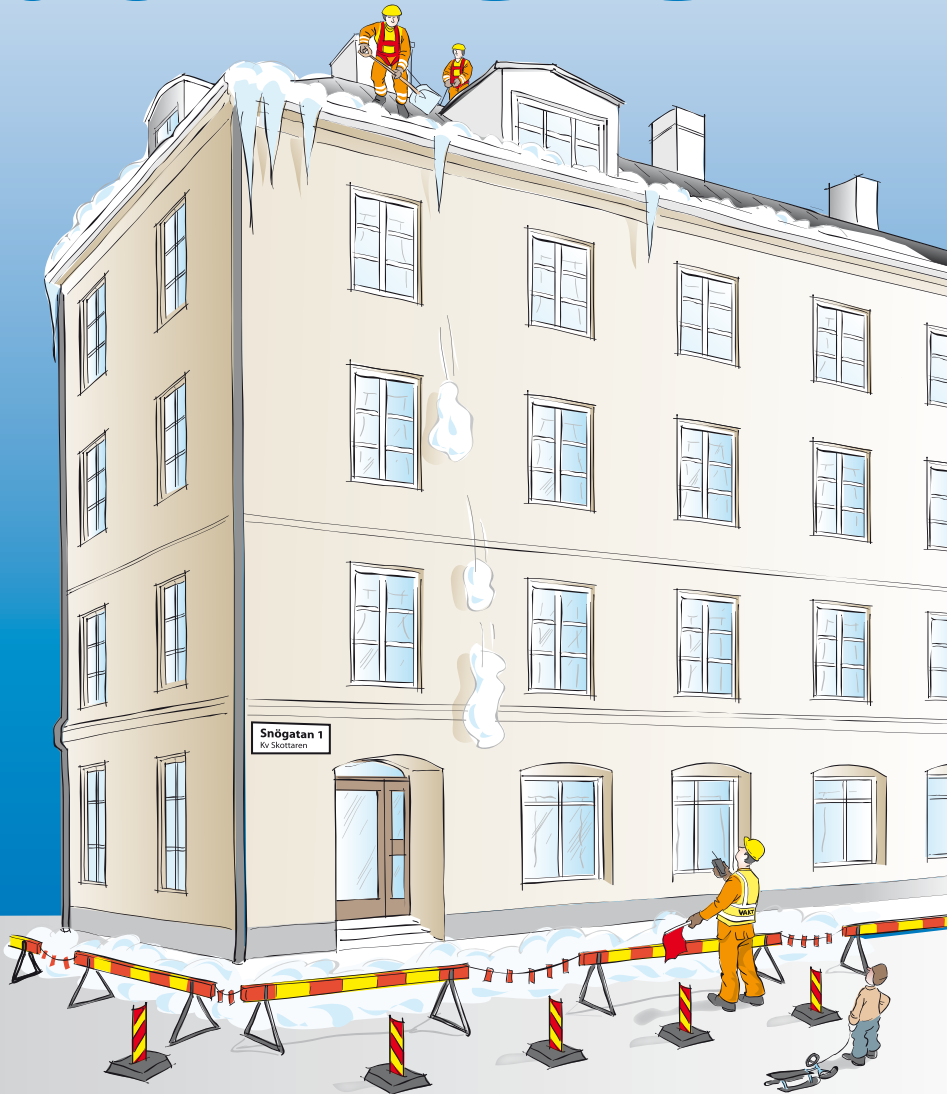

Se upp där nere!

En broschyr om säkrare snöskotning från tak

Innehållsförteckning

Snöskottning från tak – ett riskfyllt arbete	4
Fastighetsägarens ansvar	5
Plåtslageriföretag är proffs på att skotta snö från hustak ..	6
Arbetsgivarens ansvar	6
Arbetstagarens ansvar	7
Personligt fallskydd – en livförsäkring	7
Det samspelta arbetslaget	7
Så här utförs säker snöskottning av tak	8
Snöras vid lavinfara	10
Låglutande tak under 6°	11
Avspärrning av riskområde	12
Viktigt med ett bra signalsystem	13
Efter genomförd snöskottning	14
Skador på takbeläggning m.m.	14
Skador på tredje man – vilka åtgärder ska vidtas?	15

Vi tackar särskilt Arbetsmiljöverket för värdefulla synpunkter på denna skrift.

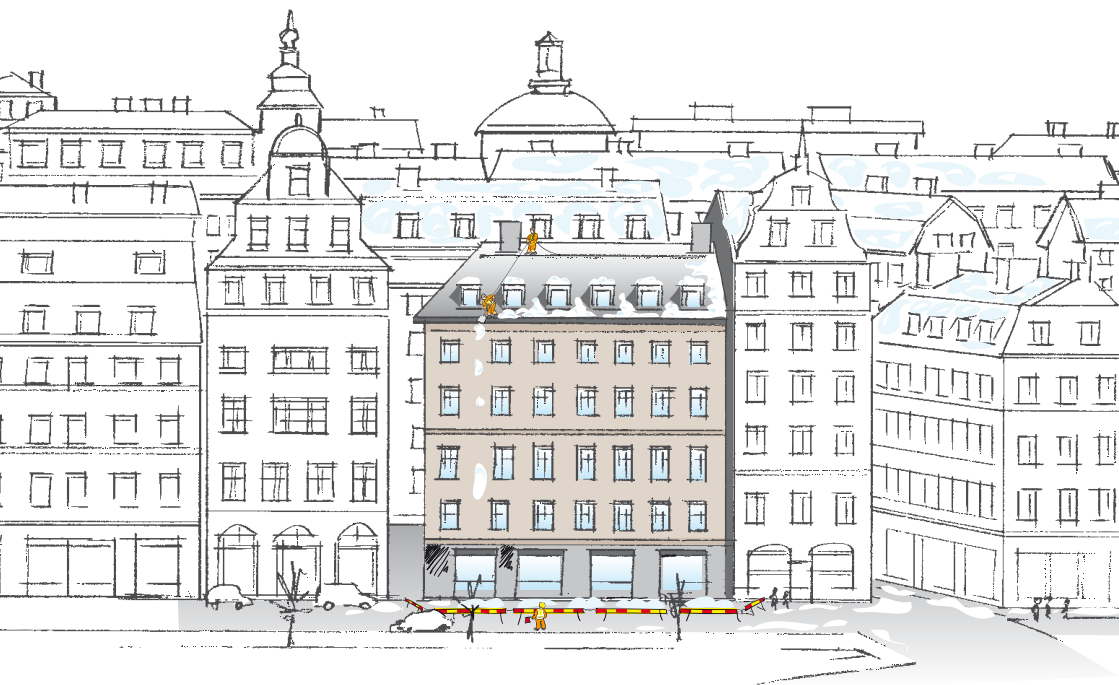
Originaltext: Tak- och Miljökonsult Jarl Alenius.

Layout och illustrationer: Hans Sandqvist, Bildinfo.

Tryckeri: Davidsons Tryckeri, december 2011.

Huvudsyftet med denna skrift är att förbättra säkerheten för de personer som utför snöskottning från tak samt att skydda allmänheten mot nedfallande is och snö.

Informationen fungerar även som vägledning vid introduktion och utbildning av anställda i plåtslageriföretag för att öka respekten för ett riskfyllt arbete.

Bestämmelser om planering och utförande av snöskottning på tak finns i reglerna om bygnads- och anläggningsarbete, AFS 1999:3.

Snöskottning från tak – ett riskfyllt arbete

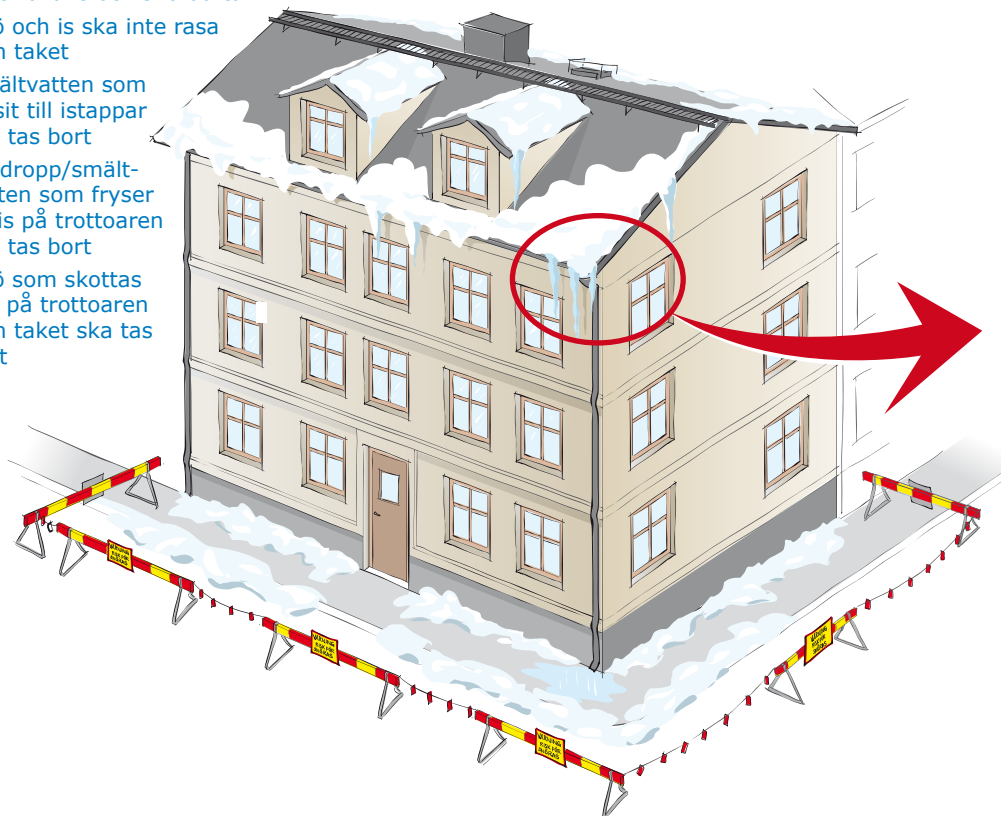
Snö och is som rasar från tak har orsakat många allvarliga olyckor.

Att arbeta på tak är alltid riskfyllt, men på vintern gör is och kyla att det blir extra farligt. Arbete på lutande och halt underlag med enbart personlig skyddsutrustning ger dessutom stor påfrestning på kroppen.

Därför är det viktigt att taket har godkända fasta tillträdes- och skyddsanordningar att förankra säkerhetslinor i. De som arbetar på tak är också beroende av pålitliga arbetskamrater.

Fastighetsägaren har ett stort ansvar för att hålla is och snö borta

- Snö och is ska inte rasa från taket
- Smältvatten som frusit till istappar ska tas bort
- Takdropp/smältvatten som fryser till is på trottoaren ska tas bort
- Snö som skottas ner på trottoaren från taket ska tas bort

Fastighetsägarens ansvar

Taket lutning och övriga egenskaper, i kombination med stora temperaturskillnader, skapar på vintern risk för istappar och snöras. Fastighetsägaren ansvarar för bevakning och bedömning av när taken behöver skottas. Fastighetsägaren ansvarar också för att varna för nerfallande snö och is från taket, genom att sätta upp avspärningar och varningsskyltar.

Dessa frågor regleras i Ordningslagen (1993:1617) 3 kap, 3 § andra stycket, som säger bland annat följande:

”Snö och is som kan rasa ned och skada personer eller egendom på offentlig plats skall utan oskäligt dröjsmål avlägsnas från tak, rännor och liknande anordningar.”

Genom inspektion, planering och god framförhållning ska fastighetsägaren i god tid före vinterns snöröjning förvissa sig om att fastighetens tak har lagstadgade fasta tillträdes- och skyddsanordningar.

Underhållet av befintliga säkerhetsanordningar på tak kräver årlig tillsyn. Särskild uppmärksamhet bör riktas mot infästningar.

Den som äger en fastighet intill offentlig plats med stor trafikintensitet kan minska riskerna för olyckor genom att montera snöräcken och snöglidhinder med infästningar som har rätt hållfasthet.

Längd:	Längd:	Längd:
0,5 m	1 m	2 m
Vikt:	Vikt:	Vikt:
Upp till	Upp till	Upp till
2 kg	20 kg	50 kg

Kyla, värme, nederbörd och otätheter kan skapa farliga istappar.

Hastighet på fallande istapp:

2 våningar - ca 25 km/h

3 våningar - ca 50 km/h

5 våningar - ca 60 km/h

Plåtslageriföretag är proffs på att skotta snö från hustak

Plåtslageriföretag åtar sig ofta att efter avrop från fastighetsägare utföra snöskottning från hustak, eventuellt genom kontrakt som tecknas.

Plåtslageriföretaget ska agera utifrån sitt arbetsmiljöansvar enligt arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160) och upprätta en skriftlig riskbedömning för arbetet enligt föreskrifterna om systematiskt arbetsmiljöarbete, AFS 2001:1, 8 §.

Arbetsgivarens ansvar

En arbetsgivare som åtar sig snöskottning från hustak har följande skyldigheter:

- Undersöka taken innan anställd personal påbörjar sitt arbete.
- Förvissa sig om att takets säkerhetsanordningar är i gott skick. Det kan ibland finnas anledning att ställa kompletterande krav på taksäkerheten.
- Informera de som ska utföra snöskottningen om riskerna i arbetet.
- Förvissa sig om att arbetstagarna har kunskaper och nödvändig kännedom om vad man måste iaktta för att undgå riskerna.
- Tillhandahålla för arbetet lämplig och godkänd personlig skyddsutrustning – fallskydd, skyddshjälm, skyddsglasögon – samt kontrollera att utrustningen används.
- Tillhandahålla signalväst samt kommunikationsutrustning mellan taksrottare och vakt när det behövs.

En mycket viktig säkerhetsfaktor är att arbetet utförs av ett samspelt arbetslag, med två yrkeskunniga personer på taket och minst en trafikvakt på gatan/marken. Det är också mycket viktigt att arbetet leds av personal med stor takvana.

Vid beställning av snöröjning ska plåtslageriföretaget komma överens med fastighetsägaren om vem som ska söka tillstånd för eventuell avspärrning av trottoarer och gator. Tillfälliga tidskorta avspärrningar kan dock göras utan tillstånd vid snöskottning från tak.

**Under-
sök**

**Infor-
mera**

**Säker-
ställ**

Arbetstagarens ansvar

Arbetstagaren ska följa gällande föreskrifter, använda de skyddsanordningar som finns och iaktta den försiktighet som krävs.

Innebär arbetet omedelbar och allvarlig fara för liv och hälsa ska arbetstagaren omedelbart underrätta arbetsgivaren eller skyddsombudet om detta. I väntan på besked har man rätt att avbryta arbetet.

Personligt fallskydd – en livförsäkring

- Kontrollera att säkerhetsseleens sömmar och att övriga detaljer är oskadade.
- Kontrollera att lina och justeringsanordning är oskadade och fungerar.
- Selar och linor ska förvaras upphängda torrt, mörkt och ventilerat.
- Utrustning som har skärskador, trasiga sömmar, mekaniska fel eller rostangrepp ska kasseras.
- Lina som varit utsatt för fritt fall över takkant ska kasseras.

Kontrollera

Använd

Underhåll

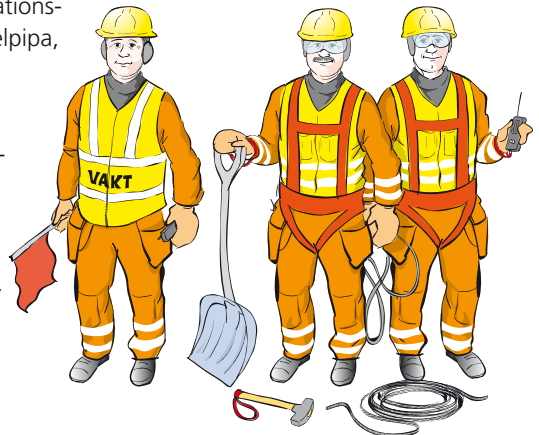
Det samspelta arbetslaget

Personen på gatan

ska vara utrustad med skyddshjälm, signalväst och signalanordning samt kommunikationsutrustning till skottarna på taket; visselpipa, siren eller telefon.

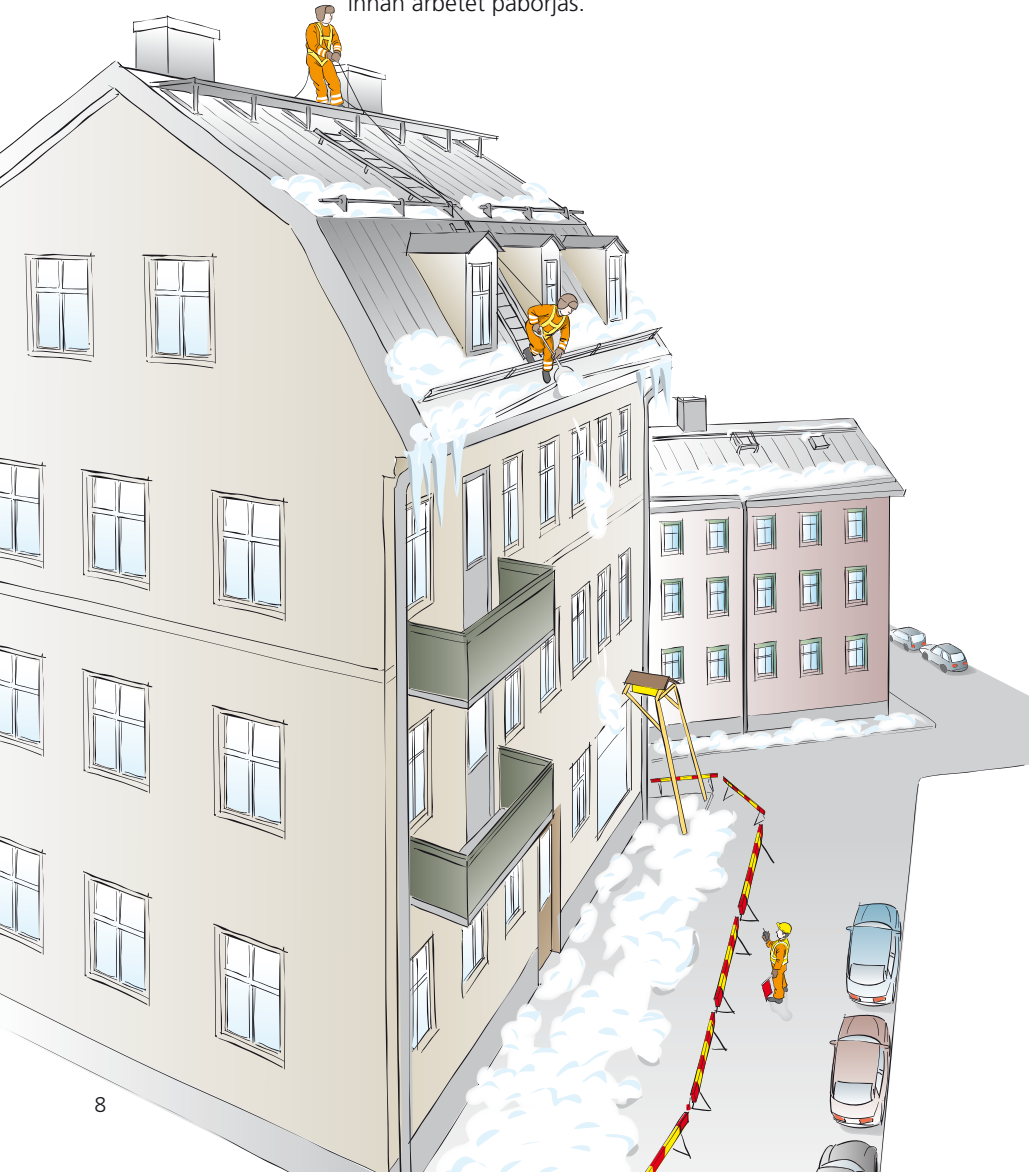
Personerna på taket

ska vara utrustade med lina och säkerhetssele, ögonskydd mot issplitter, snöskyffel med handlovsrem, lätt slägga med handlovsrem för att spräcka is samt varma, smidiga kläder, lämpliga skor och kommunikationsutrustning till personen på gatan.

Så här utförs säker snöskottning av tak

- Först måste arbetslaget få information om tillträdesvägar och få nycklar till takplanet. Kontrollera om värmekablar finns monterade i vattengångar. I så fall måste det finnas en varningsskylt om värmekablar vid uppstigningsstället till taket.
- Erforderlig skyddstäckning av balkonger, fasadskyltar etc. utförs efter separat överenskommelse med beställaren och innan arbetet påbörjas.

- Innan skottningen påbörjas ska fasta skyddsanordningar kontrolleras. Eventuella takfönster som är täckta av snö ska märkas ut.
- Beroende på taklutning och fasadhöjd ska taket vara försett med fasta tillträdes- och skyddsanordningar som förankringspunkter för lina.
Om fasadhöjden är minst 8 m och taklutningen 6° eller mer ska det finnas gångbryggor längs hela taknocken.
- Vid snöskottningen ska det normalt vara två personer på taket. En person flyttar förankringspunkt för linan och håller linan sträckt, medan den andre utför snöskottningen.
Den person som inte skottar ska alltid ha signalkontakt med personen på gatan/marken för att undvika olyckor.
- Båda personerna på taket ska vara förankrade innan snöskottningen påbörjas. På mycket branta tak, 45° eller mer, kan det krävas ytterligare lina som extra säkerhet.
- Handverktyg, såsom spadar och lätt slägga för att spräcka is, bör ha handlovsrem för fastsättning så att de inte ofrivilligt glider ner från taket och utgör en riskfaktor.
- Vid spräckning av is krävs skyddsglasögon.
- Om taket är försett med fotrännor, som är fyllda med snö och is samt hängande istappar i takfoten, kan renskottning av rännor och borttagning av istappar ske först, så kallad "partiell skottning" om fastighetsägaren begär det.
Detta är möjligt om taket också har ett snöräcke monterat cirka en meter ovanför fotrännan samt en fallstege monterad från nock till fotränna, på varje takfall. I annat fall kan snö och is glida ner i fotrännan igen.

**Kon-
trollera**

**För-
ankra**

Säkra

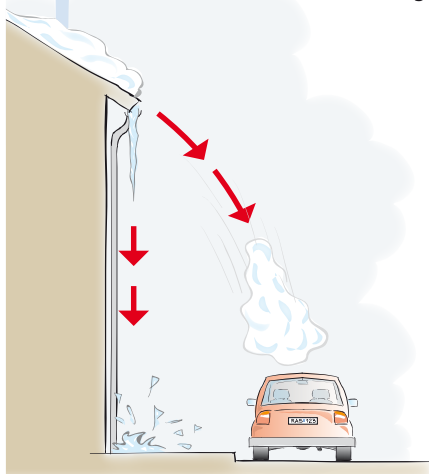
Skotta

Snöras vid lavinfara

På sadeltak påbörjas snöskottningen vid taknock så att man undviker att dras med, om snö och is rasar av taket. Personerna på taket kan även förorsaka så kallad "snöavin" genom att de går på taket. Tak med lutningar mellan 18° och 45° utgör störst risk för snöras/snölaviner.

Taket läge i förhållande till väderstreck, solinstrålning samt taktäckningsmaterielets friktion påverkar också risken för snöras samt isbildning i rännor och rör.

**Lavin-
fara!**

Tänk på att ...

... istappar faller rakt ner med stor kraft.

Snö glider ner utefter taket och kan då landa längre ut från huset.

Tänk också på att ...

... samarbetet mellan personerna uppe på taket är en mycket viktig säkerhetsfaktor. Linan ska hållas sträckt genom och vara infäst rakt ovanför personen som skottar.

Låglutande tak under 6°

Tak med låg lutning kan få snölast som är tyngre än vad takkonstruktionen klarar och måste därför skottas.

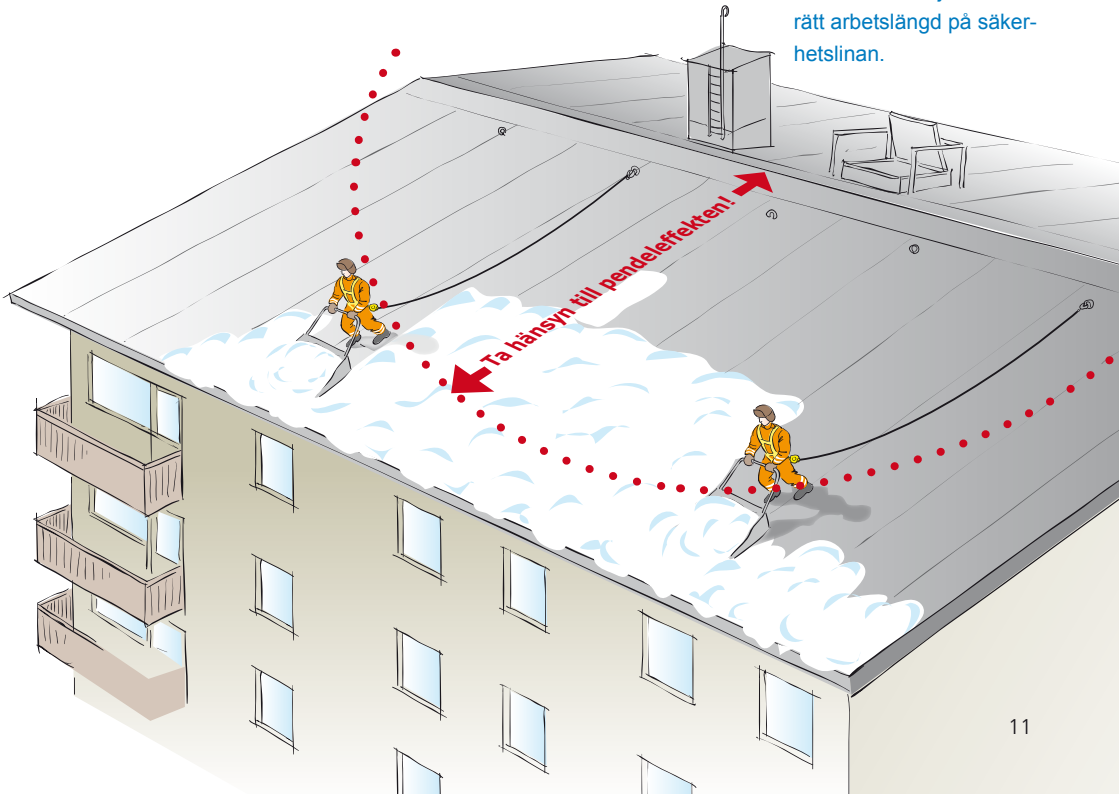
Här kan flera personer utföra snöskottningen. För att undvika för stora punktlaster på takkonstruktionen används lämpligen snöslädar som kan förflytta snön direkt till takkanten och tippas. Är byggnadens fasadhöjd högre än 3 m ska taket, oavsett taklutning, ha förankringsanordning – minst öglor. Linan får aldrig vara så lång, från förankringspunkt till infästning i snöskottarens sele, att denne kan falla utanför takkanten.

Ta hänsyn till pendeleffekten vid sneddrag! Förankra så nära vertikallinjen som möjligt. En säkerhetslina vid takarbete får normalt inte vara längre än 10 meter.

OBS!
**Använd alltid säkerhetssele,
inte midjebälte!**

Med hjälp av ett justeringslås kan skottaren själv ställa in rätt arbetslängd på säkerhetslinan.

Avspärning av riskområde

Vid risk för nedfallande is och snö samt vid snöskottning från hustak måste åtgärder vidtas för att skydda personer och egendom. Detta kan ske genom avspärning av riskområdet. Ett sådant riskområde kan jämföras med ett vägarbete varför bestämmelserna om utmärkning vid vägarbete kan användas för att välja lämpliga åtgärder.

Då endast väghållaren har rätt att sätta upp trafikanordningar bör denne kontaktas för överenskommelse om vilka anordningar som krävs och hur uppsättning ska ske. Väghållare är vanligen kommunen (på gatan) eller fastighetsägare (inne på gården).

På avstängningsanordningar samt i portar och på andra platser där personer kan uppehålla sig bör det finnas skyltar med upplysning om risker.

Till ledning för hur trafiken dirigeras med vakt, se 81-85 §§, AFS 1999:03.

Snöskottning från tak ställer stora krav på avspärning, skyltning och säkerhetsvakt.

När snöskottning från tak pågår gäller följande:

- Riskområdet ska vara tydligt avgränsat med avstängningsanordningar
- Det ska finnas minst en vakt på gatan/marken
- Vakten ska ha skyddshjälm och signalväst samt vara utrustad med röd flagga för att stoppa trafikanter
- Vakten ska hindra trafikanter att komma in i riskområdet när det finns risk för nedfallande is och snö
- Vakten ska ha kontakt med personerna på taket

Viktigt med ett bra signalsystem

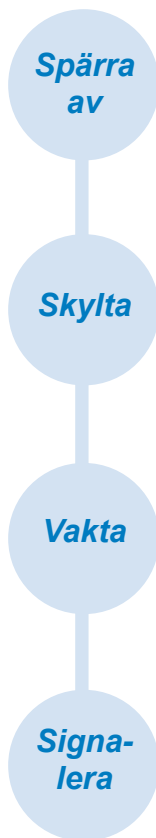
Signalerna mellan snöskottarna på taket och vakten på gatan/marken är mycket viktiga för att undvika olyckor.

Signalerna måste gå fram klart och tydligt. För att klara detta behövs visselpipa, siren eller telefon.

Alla i snöskottarlaget måste veta hur signalerna ska tolkas. För att snö och is ska kunna tas ner på ett säkert sätt från tak, har plåtslageribranschens parter föreslagit följande signaler:

En signal – **Stopp!**

Två signaler – **Kom igen!**

Efter genomförd snöskottning

Efter snöskottningen ska alla varningsskyltar omedelbart tas bort. Nerskottad snö och is ska tas bort från tillträde till entréer.

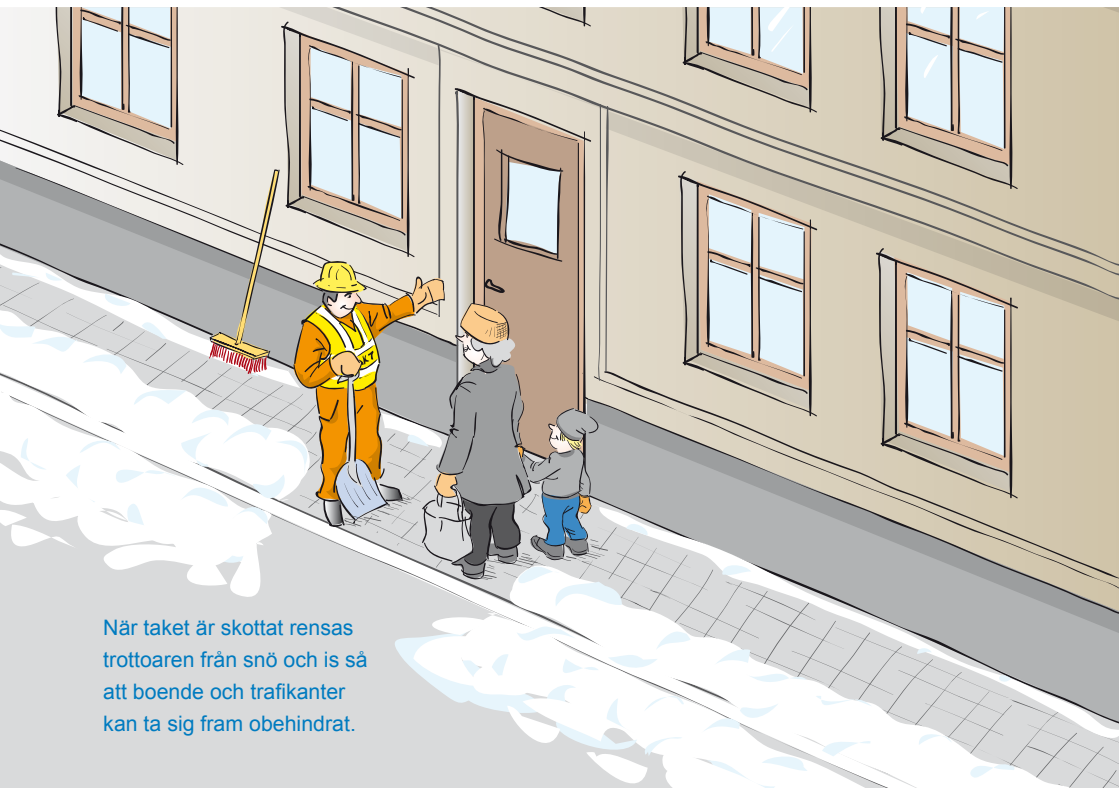
Rensa

Trottoarer ska rensas så att gångvägar öppnas i avvaktan på bortforsling av snö- och ismassor enligt överenskommelse mellan fastighetsägare och entreprenör.

Meddela skador

Skador på takbeläggning m.m.

Arbetsgivaren ska alltid meddelas om det upptäcks skador på takbeläggning, parkerade bilar etc. oavsett vem som är vållande till skadan. Försäkringar ska finnas som täcker sådana skador.

När taket är skottat rensas trottoaren från snö och is så att boende och trafikanter kan ta sig fram obehindrat.

Skador på tredje man – vilka åtgärder ska vidtas?

Om det uppstår skador på person eller egendom under den tid snöskottning pågår ska detta omedelbart anmälas till arbetsgivaren. Arbetsgivaren anmäler sedan skadan till sitt försäkringsbolag som gör en skadereglering.

För att undvika personligt ansvar måste företagets personal följa givna instruktioner och anvisningar.

Om allt görs rätt från början till slut behöver det inte inträffa några olyckor.

Se upp där nere!

Broschyren är utgiven av Plåt- och Ventilationsbranschernas Centrala Arbetsmiljökommitté.

Fler broschyrer kan beställas från:

Plåtslageriernas Riksförbund

Box 47235

100 74 Stockholm

Telefon: 08-762 75 85

Svenska Byggnadsarbetareförbundet

106 32 Stockholm

Telefon: 08-728 48 00

